

10. Стефанюк Г.В. Шкільництво в Західній Україні під час німецької окупації (1941-1944 рр.): дис... к. і. н.: 07.00.01 / Г.В.Стефанюк. - Івано-Франківськ, 2004. - 215 с.
11. Товариство "Рідна школа": історія і сучасність: Наук. альманах. - Ч. 6 / Упор. і наук. ред. Д.Герцюк, П.Сікорський. - Львів: Вид-во Львів. край. т-ва "Рідна школа", 2011. - С. 50-60, 61-74, 128-132, 133-136, 177-187.
12. Філіпович М. Луцька "Просвіта" (1918-1935 роки): Автореф. дис...к. і. н.: 07.00.01 / М. Філіпович. - Луцьк, 2002. - 20 с.
13. Федака П. Нариси історії товариства "Просвіта" Карпатської Русі-України (1920-1939) / П.Федака. - Ужгород: Просвіта, 1991. - 49 с.
14. Цапко О.М. Діяльність товариства "Просвіта" на Україні (1891-1914): Автореф. дис... к. і. н.: 07.00.01/ О.М. Цапко. - К., 1998. - 19 с.
15. Яцина О.Ф. Педагогічна й культурно-освітня діяльність товариства "Просвіта" на Закарпатті (1920-1939 рр.): Автореф. дис...к. п. н.: 13.00.01 / О.Ф.Яцина. - Івано-Франківськ, 2009. - 20 с.

The looks of the research workers in relation to activity of varioius types societies of the Western region of Ukraine open up in the article. Shown sources and pre-conditions of origin of cultural-educational and pedagogical societies, role and place in the development of national motion, activity at different historical periods; a study of their role is in development of the system of national community and studies and education of growing generation; the fight of societies for distribution of Ukrainian is illuminated, them publishing labour, the pulled out projects in relation to opening of Ukrainian higher educational establishments are analysed and others like that.

Keywords: societies, Western region of Ukraine, activity, education, upbringing, history, development.

УДК: 378

Шеверун Н. В.*

ЯКІСТЬ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ПОЛЬЩІ

У статті розглянуто особливості забезпечення якості іншомовної підготовки студентів з використанням дистанційних курсів у вищих навчальних закладах Польщі. Розкрито моделі навчання та різновиди курсів дистанційного навчання іноземних мов, які використовуються в сучасному освітньому середовищі Польщі. З'ясовано вплив дистанційних курсів на підвищення якості іншомовної підготовки студентів.

Ключові слова: навчання іноземних мов, дистанційні курси, вищий навчальний заклад, Польща.

Розвиток новітніх інформаційних технологій зумовлюють необхідність реформування системи освіти з метою підвищення рівня її якості, доступності та ефективності. Виведення вищої освіти на якісно новий рівень і поліпшення якості підготовки висококваліфікованих фахівців неможливе без комп'ютеризації навчального процесу, впровадження Інтернет-технологій і створення корпоративних мереж у вищих навчальних закладах. Це, в свою чергу, призводить до суттєвих змін у традиційній дидактиці, одним із результатів чого є поява нової форми розповсюдження та здобуття знань – дистанційного навчання. Сьогодні розроблено чимало мультимедійних продуктів та матеріалів для дистанційного вивчення різних дисциплін. У навчання іншомовної мовленнєвої діяльності концепцію дистанційної освіти тільки-но впроваджують, однак відомо вже чимало комп'ютеризованих програм

* © Шеверун Н. В., 2014

для оволодіння англійською, французькою, німецькою, італійською, іспанською мовами та дистанційних курсів з цих дисциплін. У зв'язку з розвитком міжнародного співробітництва особливо актуальною сьогодні є потреба розробки дистанційних курсів з вивчення іноземних мов, які б забезпечили студентам доступ до основних навчальних ресурсів, зокрема до мовного матеріалу, країнознавчої інформації, та сприяли зацікавленню мовою і культурою зарубіжних країн.

Перспективним напрямом у викладанні іноземних мов є використання комбінованого навчання (*blended learning*), тобто поєднання в різній пропорції дистанційного з традиційним денним або заочним навчанням, виходячи із можливостей освітнього закладу, студентів, викладачів, наявності потужних ліній зв'язку, а також вартості доступу до Інтернету тощо.

Питання впровадження дистанційних курсів у процес навчання іноземних мов посилили інтерес багатьох вітчизняних дослідників (О. Сорока, П. Сердюк, Н. Мочуліна, Б. Шуневич) до цієї проблеми. Незважаючи на значний інтерес українських вчених до використання дистанційного навчання у процесі викладання іноземних мов, досвід зарубіжних країн у цьому контексті не був предметом наукових досліджень.

Метою статті є обґрунтування досвіду забезпечення якості іншомовної підготовки студентів з використанням дистанційних курсів у вищих навчальних закладах Польщі.

Вищі навчальні заклади Польщі ввели можливість отримання знань дистанційно на початку XXI ст., проте використання новітніх технологій у навчанні іноземних мов було започатковано значно пізніше. Пропозиція мовних курсів передбачає: традиційні мовні заняття, заняття з використанням нових інформаційних технологій, додаткові заняття, а також дистанційні заняття через мережу Інтернет. Польський науковець М. Шверк (М. Świerk) виділяє три основні компоненти моделі навчання іноземних мов, які використовуються в сучасному освітньому середовищі:

- очне навчання (*face-to-face*) – традиційний формат аудиторних занять викладач – студент;
- самостійне навчання (*self-study learning*) – передбачає самостійну роботу студентів; пошук матеріалів за допомогою ресурсної карти, локальної та глобальної мереж;
- он-лайн навчання (*online collaborative learning*) – робота студентів та викладачів у режимі он-лайн, наприклад, за допомогою Інтернет-конференцій, скайп або вікі тощо [9, с. 44-48].

Заняття, які передбачають використання нових інформаційних технологій, є по суті традиційними заняттями, в процесі яких викладач та студенти використовують електронні навчальні засоби та мережу Інтернет. Ця форма мовних занять надалі домінує у вищих навчальних закладах Польщі, проте останнім часом все більше з'являються змішані заняття, частина яких відбувається на освітніх віртуальних платформах. Традиційний компонент зазвичай складає 30-50% від загальних годин курсу. Мовні Інтернет-курси на сьогоднішній день не є популярними. Це пов'язано, перш за все, з прив'язуванням учасників курсів до традиційних методів навчання, а також з думкою, що мову неможливо вивчити без безпосереднього контакту з викладачем та групою [9, с. 58-63].

Головними перевагами денної форми навчання для студента є можливість безпосередньо спілкуватися з досвідченими викладачами, відомими вченими та фахівцями, послідовно вивчати навчальний матеріал протягом семестру, ритмічно виконувати контрольні завдання тощо. Але традиційні види навчальних занять не можуть забезпечити повною мірою вивчення студентом навчальної дисципліни, бо не враховують його індивідуальні психологічні особливості сприйняття та темпи засвоєння матеріалу. Особливістю традиційного навчання є введення в освітній процес обмеженої кількості інформації у вигляді лінійного тексту, яка не встигає оновлюватись. За відсутності комплексу електронних матеріалів з дисципліни (конспектів лекцій, методичних рекомендацій до виконання практичних, наборів тестових завдань тощо) обмежуються можливості самостійної роботи студентів, проведення ними самоконтролю засвоєння навчального матеріалу. Проведення викладачем консультацій

за встановленим заздалегідь графіком не може задовольнити потребу студента отримати допомогу в потрібний для нього час [5, с. 18–20].

Правильно організовані дистанційні курси надають студентам свободу вибору часу для засвоєння курсу та можливість проведення навчання незалежно від часу навчання кожного конкретного студента; вільний доступ до різноманітних джерел інформації – електронних бібліотек, мультимедійних підручників, дистанційних курсів з дисципліни, довідкових матеріалів (словників, енциклопедій та ін.); використання широкого вибору навчальних матеріалів, що постійно оновлюються і до того ж представлені на фоні яскравих графічних зображень (малюнків, схем, таблиць тощо), у супроводі аудіо- та відео презентацій; можливість проведення самоконтролю шляхом тестування в режимі реального часу; забезпечення зворотного зв'язку з викладачем – можливість отримання швидкої відповіді на виконане контрольне чи індивідуальне завдання, консультації щодо усунення недоліків засвоєння матеріалу; прозорість оцінювання результатів успішності за виконання окремих завдань, тестів та підсумкові оцінки з модульного контролю тощо [2].

У процесі викладання іноземної мови особливо важливе значення має навчально-методичне забезпечення. Тому для ефективного оволодіння мовою викладачі вищих навчальних закладів Польщі реалізують комплексний підхід до організації навчального матеріалу та послідовність його опрацювання. Окрім того, забезпечується єдність освітньої, виховної та розвивальної функцій навчання, доступність мовної бази рівневі знань студентів, активність та самостійність їхньої навчально-пізнавальної діяльності.

Ефективність формування професійної компетентності майбутніх фахівців засобами комбінованого навчання істотно залежить від програмного забезпечення. При виборі засобів створення дистанційних курсів та організації мережевого електронного навчання у вищих навчальних закладах Польщі керуються такими критеріями: функціональність, надійність, стабільність, наявність засобів розробки навчальних матеріалів, наявність можливості в режимі он-лайн оцінити знання студентів (засоби для створення тестів, завдань і контроль активності студентів). Одним з важливих критеріїв є зручність використання – важливий параметр при вирішенні завдання формування професійної компетентності студентів [3].

У вищих навчальних закладах Польщі домінують курси, створені у рамках вузівських або міжвузівських проектів, які зазвичай фінансуються європейськими фондами. Існує три варіанти проектів:

- курси, розроблені командою мовних експертів, методистами навчання (рідко методистами дистанційного навчання), інформатиками, техніками, інколи також психологами. Вони створюються впродовж декількох місяців, після чого проводиться пілотажний курс, студенти заповнюють анкети, у яких надають свою оцінку курсу, викладачі зазначають допущені помилки, які відразу усувають і курс запроваджується у навчальному процесі ВНЗ;
- курси, створені в тандемах, до складу яких входять академічні викладачі, які викладають мовні заняття у відповідному ВНЗ. За цілим проектом наглядає координатор, який вибирає провідний підручник, що використовується на традиційних заняттях і виступає основою для створення доступних вправ на освітній платформі. Навчальні матеріали у електронному вигляді після проведення їх відповідного оцінювання є обов'язковою частиною кожного мовного курсу у ВНЗ Польщі;
- ВНЗ замовляє цифрові дидактичні матеріали в мовного експерта, який є також інформатиком. Ці матеріали пристосовані до підручників відповідних курсів, рівнів іншомовної підготовки, а також зацікавленості студентів. Вони виступають додатковим джерелом мовних вправ, які викладачі трактують як необов'язкову частину курсу, наприклад, призначену для осіб, які відсутні на заняттях і рідко складають цілісну частину курсу [8, с. 379-386].

Крім того ВНЗ Польщі пропонують мовні курси, розроблені викладачами, які не лише розпочали роботу у віртуальному середовищі, але також створюють власні дидактичні електронні матеріали і здійснюють добір навчальних посібників. Польський науковець Є. Любіна називає їх методичними експериментами. На її думку, саме такі мовні курси визначають напрям розвитку методики дистанційного навчання. Проте такі курси складають невеликий відсоток електронної мовної пропозиції ВНЗ, оскільки створення цифрових дидактичних матеріалів, а також проведення занять у дистанційному форматі є трудомістким процесом і вимагає значного ангажування багатьох нових компетенцій викладача, зокрема технічної та інформаційної [4, с. 245-250].

Традиційне мовне навчання також розширюється завдяки електронним курсам мовних видавництв. Вони представлені у вигляді самовчителя, над яким здійснює контроль лектор, що веде традиційні заняття у відповідному ВНЗ. Такі матеріали непристосовані до потреб групи, а також непов'язані з традиційною частиною курсу іншомовної підготовки студентів [8, с. 364-370].

Для виконання таких дидактичних вимог та правильної організації навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі навчання іноземних мов у ВНЗ Польщі широко використовують наступні методи навчання:

- інформаційно-рецептивний, що передбачає сприймання навчального матеріалу і його засвоєння;
- репродуктивний (відтворення вивченої інформації);
- метод теоретично-практичного вивчення мови, який базується на виконанні тренувальних вправ [7].

Ці методи реалізують через застосування різноманітних прийомів, кожен з яких передбачає певну дію, спрямовану на досягнення часткової мети. Сучасні комп'ютерні технології забезпечують широкі можливості для реалізації різних методичних прийомів у процесі навчання.

Протягом 2011–2013 років серед вищих навчальних закладів Польщі було проведено дослідження, мета якого передбачала оцінювання якості іншомовного комплементарного навчання з використанням дистанційної складової. Оцінюванню підлягали електронні курси, системи роботи викладачів та студентів з цими технологіями, стандарти і настанови, що стосуються забезпечення якості дистанційного навчання, які були пристосовані до навчання іноземних мов. В ході дослідження також проводилось опитування з подальшим оцінюванням авторів дидактичних електронних матеріалів, викладачів та координаторів електронних курсів. На другому етапі дослідження було проведено аналіз якості курсів шляхом опитування студентів засобами анкетування [6].

Результати дослідження показали, що вищі навчальні заклади Польщі забезпечують технічну інфраструктуру, організаційну та технічну підтримку мовних курсів, що супроводжуються з використанням методів і техніки дистанційного навчання. Викладачі, які здійснюють навчання іноземних мов, повинні бути ознайомлені з віртуальним середовищем навчання та новітніми засобами роботи із студентами на основні електронних освітніх платформ. Викладачі, які розробляють мультимедійні та інтерактивні навчальні матеріали, регулярно проходять підвищення кваліфікації шляхом участі у вебінарах, Інтернет-курсах та конференціях.

Дослідження виявило, що цифрові дидактичні матеріали значно краще пристосовані до потреб студентів та ринку праці, ніж підручники, які використовуються на традиційних заняттях. Їх найбільшим козирем є автентичність, інтерактивність та мультимедійність. Вони функціонують за допомогою освітніх платформ (наприклад, Moodle, Edux) у формі модулів та уроків, на виконання яких студент має визначений час.

Комунікація між учасниками курсу, викладачем та ВНЗ відбувається у визначеному часі, представленою студенту перед курсом. Студенти регулярно отримують зворотні вказівки

по виконанню завдання та обґрунтування допущених мовних помилок, а також пропонуються методи та способи їх усунення [1, с. 221].

Всі ВНЗ Польщі гарантують доступ до інформації, пов'язаної з принципами організації роботи на електронних курсах, принципах та способах отримання зарахування, методах і засобах праці. У кожній вищій школі існує працівник, який здійснює адміністрування платформою й відповідає за технічну підтримку дистанційного навчання. Проте інколи бракує професійної технічної підтримки для викладачів, які здійснюють дистанційне навчання, авторів цифрових дидактичних матеріалів, що призводить до їх надмірного обтяження та концентрації уваги на аспектах технічних курсів.

Контроль та оцінювання результатів дистанційної частини навчання здійснюється за допомогою комп'ютера, взаємного оцінювання (так званого peer evaluation), а також викладачем. Студенти отримують індивідуалізовану допомогу, пристосовану до їх стилів учіння. Все частіше використовується альтернативне оцінювання, тому що воно є більш автентичним, динамічним і більш ангажуючим для студентів [9, с. 185].

Підсумкове оцінювання усіх складових процесу іншомовної підготовки студентів відбувається семестрово та наприкінці року. З метою поліпшення дистанційної складової студентам пропонуються анкети, де вони мають зазначити переваги і недоліки мультимедійних та інтерактивних освітніх матеріалів. Рекомендовані ними зміни впроваджуються з подальшим оновленням таких курсів протягом наступних п'яти років.

Оцінюванню підлягають також методи роботи, які включають: методи навчання, їх адекватність відносно закладених цілей, середовище роботи, чи є воно дружлюбним для студентів, чи підтримує індивідуальне та колективне навчання, заохочує до активної та систематичної участі у навчальному процесі.

Учасники дослідження підкреслили вплив добору мультимедійних дидактичних ресурсів на ефективність та привабливість використання на заняттях електронних курсів. Брак безпосереднього, міжособового істотного контакту з викладачем та учасниками курсу спричиняє пошук різноманітних способів передачі знань та ініціює до пошуку нової техніки учіння [1, с. 135]. Пропоновані електронні форми курсів іншомовної підготовки студентів ґрунтуються на диференційованих методах і формах навчання з використанням технології Web 2.0 та мобільних технологій.

Проведене дослідження показало, що подальшим напрямом покращення якості пропозиції дистанційної складової курсів з навчання іноземних мов є тісна співпраця між авторами курсів, техніками та консультантами у справах платформи. Викладач є спеціалістом педагогічного використання засобів Інтернету, який повинен зосереджуватися на цьому, що вміє найкраще, а решту завдань залишити експертам з відповідної галузі.

Таким чином, модель інтеграції форм навчання у вигляді комбінованої форми – це цілісний навчальний процес, який передбачає, що частину навчальної діяльності студент проводить в аудиторії, а частина виноситься на дистанційну форму, в якій переважають самостійні види робіт. Викладачу важливо визначити, які види діяльності студента потрібно застосовувати на очних заняттях, а які види можна перенести на самостійну дистанційну форму.

Отже, очна форма передбачає ознайомлення студентів з новим матеріалом з найбільш важких проблем, які потребують безпосередньої участі викладача. В аудиторії проводяться дискусії, робота в групах, тобто ті види діяльності, які потребують безпосереднього контакту на різних рівнях (з викладачем, між студентами). Дистанційна частина курсу передбачає: вивчення навчального матеріалу за допомогою інтерактивного посібника з гіпертекстом, що використовує всі засоби впливу на читача, які тільки можливі технічно у системі – від суто літературних (вибір відповідної стратегії і стилістики) через видавницькі (шрифти, верстка, ілюстрації) і до найскладніших комп'ютерних (звук, анімація, посилання на інші матеріали; виконання практичних завдань та вправ, що сприяють засвоєнню матеріалу; колективне виконання завдань творчого характеру (проектів); консультації з викладачем; проведення

навчального та проміжного контрольного тестування; самостійну пошукову, дослідницьку діяльність з Інтернет-ресурсами та ін.

Модель інтеграції очної та дистанційної форм навчання дає студентові можливість навчатися в групі з викладачем і додатково вдома в зручний для нього час, він сам встановлює оптимальну швидкість та інтенсивність процесу навчання; прискорюється розвиток самоорганізації, самодисципліни студента, формування міжособистісних комунікацій, уміння працювати в команді, що є необхідним для професійного становлення фахівця. Дана модель вимагає високого рівня компетентності викладача, як у традиційних, так і у новітніх методах навчання, а також наявність у студентів достатніх навичок інформаційно-комунікаційних технологій роботи в системі дистанційного навчання.

Виявлено, що для вирішення завдань інтенсифікації професійної підготовки майбутніх фахівців найбільш широкі можливості надає комбіноване навчання. Однак потребує подальшого вивчення методика розробки електронних навчально-методичних комплексів дисципліни, визначення напрямів підвищення кваліфікації викладачів щодо проектування системи комбінованого навчання. Впровадження в освіту технологій дистанційного навчання буде сприяти одержанню якісно нового освітнього продукту. Значне розширення інформаційного освітнього середовища, збільшення можливості комунікації студентів і педагогів з колегами інших ВНЗ, доступ до світових інформаційних ресурсів – усе це сприяє зростанню мотивації студентів до навчання, посилення їх творчої самореалізації, оволодінню навичками роботи з телекомунікаціями, як необхідних умов життя в інформаційному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Bednarek J., Lubina E. Kształcenie na odległość, podstawy dydaktyki / J. Bednarek, E. Lubina. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2008. – 244 s.
2. Chao T., Saj T., Tessier F. Establishing a Quality Review for Online Courses [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.educause.edu/ero/article/establishing-quality-review-online-courses/
3. Chickering A. W., Ehrmann S. C. Implementing the Seven Principles: Technology as Lever [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.tltgroup.org/programs/seven.html
4. Lubina E. E-learning w szkolnictwie wyższym – potencjał i wykorzystanie / E. Lubina. – Warszawa : Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych, 2010. – 262 s.
5. Phipps R., Merisotis J., Harvey M. Quality on the Line. Benchmarks for Success in Internet-based Distance Education / R. Phipps, J. Merisotis, M. Harvey. – Washington : The Institute for Higher Education Policy, 2010. – 45 p.
6. Ocena zajęć dydaktycznych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sea.edu.pl/pliki/SEA_ocena-zajec-dla-PKA_zatwierdzony/
7. SEA. Dlaczego e-learning akademicki? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sea.edu.pl/>
8. Świerk M. Jakość edukacji językowej na uczelniach wyższych w Polsce na przykładzie kursów mieszanych oraz internetowych / M. Świerk. – Warszawa : Wydawnictwo PJWSTK, 2013. – 428 s.
9. Świerk M. Quality in e-language teaching and learning in the polish tertiary education context [niepublikowana rozprawa doktorska] / M. Świerk. – Warszawa : Uniwersytet Warszawski, 2010. – 214 s.

The peculiarities of students foreign languages teaching quality assurance with distance courses application at Polish higher educational establishments are defined by the article author. The models of studies and varieties of distance courses of foreign languages teaching used in the modern educational environment of Poland are outlined. The influence of distance courses on education quality of students foreign languages teaching upgrading is shown.

Keywords: foreign languages teaching, distance courses, higher educational establishment, Poland.